

ελεύτερο της σκέψης, είτε για επιστημονικά, είτε για κοινω- νικά ζητήματα, (κι αν έξοσες εδώ, θα χρησιμοποιούσε και το λόγο του για το γλωσσικό ζήτημα), δεν παραλλάζει: αποφεύγει τα άφηρημένα και δογματικά, και δίνει τους κοινούς τόπους της επίσημης ρητορείας, και τη μακρὰ και ιεροψαλτική, να ποζιμε, φράση, ρητορική, να μιλή, με κοντές φράσεις, με την παρατήρηση, με τα ζωγραφιστά, με τα πράγματα, με τα «petits faits» του Ταίν, ενός από τους μεγάλους δασκάλους του, με όλο το βήθος και με την ειλικρίνεια της ζωής

Κ.

ΛΕΥΚΑΔΙΟΣ HEARN

Τις προάλλες διαβάσαμε στο Reuter τα τηλεγραφήματα το θάνατο του στο Τόκιο. Μια Λιβερπουλιέζικη φημερίδα σημειώνει τακλόνουθα για δαύτον και τα μεταφράζω για τους αναγνώστες του αγαπητού μου «Νουμά». Είτανε καθώς θα ήθετε μισο-Ρωμιάς.

Chiensis

Ο Λευκάδιος Hearn γεννήθηκε στην Αγία Μαύρα στα 1850 από πατέρα Ιρλανδέζο και μάνα Ρωμιά και μπορεί σωστά να ονομασθή ένας από κείνους που έκαναν την Αγγλο-Γιαπωνέζικη συμμαχία. Στα 1869 πήγε στην Αμερική και άρχισε το στάδιο του δουλεύοντας σε ένα τυπογραφείο. Έπειτα σιγά σιγά έγινε δημοσιογράφος. — Με τον καιρό και την Ικανότητά του που κοντοπλάκωνε τη μεγαλοφυΐα, κατόντησε να θεωρείται άνθρωπος σπουδαίος.

Στα 1890 πήγε στη Γιαπωνία έγινε υπήκοος Γιαπωνέζος και πήρε γυναίκα του τόπου από τα 1896 ίσα με τα 1903 παραδινε Αγγλική φιλολογία στο πανεπιστήμιο του Τόκιου.

Είναι πολύ γνωστός από τα σκίσα του για τη Γιαπωνέζικη ζωή, τα όποια μες φανέρωσαν πως είχε μέσα του αληθινή ποίηση. Καταλαβαίνοντας το Γιαπωνέζικο χαρακτήρα καλύτερα από κάθε άλλον Ευρωπαίο, μπόρεσε να δείξη στην Ευρώπη τα ευγενή χαρακτηριστικά των νέω συμπατριωτών του, την τρυφερότητα του χαρακτήρα τους, τον πατριωτισμό τους το μεγάλο, την ευσέβεια τους. — Οποιοσ μελέτησε το βιβλίο του τον «Κόκορο» ή «δξω στην Ανατολή» δε μπορούσε να έχη κομμιά άμφιβολία πως η Γιαπωνία, θάδειχνε στο σημερινό τον πόλεμο, τις ήρωϊκές αρετές τῶ στρατιωτῶ και τῶ ναυτῶ της, αρετές που φανερώθηκαν σε κάθε περίσταση από την επίθεση των τορπιλλών στις

3 του παρασμένου, ίσα με τη μάχη του Λιαογιαγκ. Όλα αυτά είναι ολοφάνερα στα έργα του. Τάβλεπε με μάτι ποιητή πολλές φορές κατόντησε προφήτης και οι παρατηρήσεις του για την Γιαπωνέζικη την καθημερινή ζωή είναι γραμμμένες σε ύφος που θα ζύση γιατί έχει μεγάλη ντελικατέτζα και λαμπρούς στοχασμούς.

(Μετάφραση Chiensis)

ΧΑΪΝΤΕ ΧΟΥΡΑΕ !

Te veledi im Lipe Chabanidi

Εγὼ ἔμαι με Πασιά γενιά
Κι ἔχω Βεζύρη φίλο,
Κεντίδες ἔχω γειτονιά,
τί μ' ἀγαπᾷ ἡ Κοντύλα.

Βούκινα παίρνω τὸ βροντῶ,
ντελάλη και τὸ κράζω,
τὸ ψαίλω μ' ἤχους ἑκατό,
με τρουμπονιές τὸ σκάζω

σ' ὄπιον σωπαίνει είτε λαλεῖ
εἶτ' ἀγγικᾶ ἢ κουφαίνει,
τί τῆς Κοντύλως τὸ φιλί,
μωρὲ παιδιά, ζουρλαίνει.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΕΥΡΥΠΙΔΗ

ΜΗΔΕΙΑ*

Ποιητική μετάφραση ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΓΕΛΑΤΗ

(Συνέχεια)

ΙΑΣΟΝΑΣ:

Μωρόλογος, θαρρῶ, ναποδειχτῶ δὲν πρέπει,
Μόν' σὰν τοῦ κραβιού ἐπιδέξιός τιμονιέρης
Ποῦ παίζει τὰ γρανθιά τοῦ ἀρμένου για νὰ ὀρτσάρη,
Τὴ μπόρα τῆς γλωσσοφαγίξ σου νὰ ξεφύγω.
Λοιπὸν νομιζῶ, πῶς ἡ Κύπριδα εἶν' ἡ μόνη
Τοῦ ταξιδιού μου σωτηρία και κανένας

* Ἡ ἀρχὴ του στο 112 φύλλο τοῦ «Νουμά».

Ἄλλος θεὸς ἢ ἄνθρωπος, και μετὰ λόγια
Μιὰ χάρη ποῦ ἔκανες μὴν τὴν ὑψώνεις τόσο.
Κι ἂν τετραπέρατο ἔχεις νοῦ, μὰ πεισματάρης
Δὲ θέλει νὰ παραδεχτῆ, πῶς οἱ σάϊτες
Τοῦ ἔρωτα οἱ ἀλάθευτες σ' ἀνάγκασαν νὰ σώσης
Τὸ κορμί μου κι ὅμως δὲν τὸ πολυετάρζω,
Γιατί ὅπως κι ἂν μ' ὠφέλησες, ζημία δὲν εἶταν.
Μὰ μετὰ τὸ παραπάλου στόχῳ ξεπληρώσει
Καθὼς θὰ σοῦ ἀποδείξω: Πρῶτ' ἀπ' ἕναν τόπο
Βάρβαρο, σ' ἑλληνικὴ γῆ μένεις ὄπου
Τ' εἶνε δίκαιο ἔμαθες και κατὰ τοὺς νόμους
Κι ὄχι κατὰ τῶν δυνατῶν νὰ ζῆς τὴ γνώμη.
Ἦστερὰ ἐδοξάστηκες σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα!
Κι ὄλοι σοφὴ σὲ λέν, ἐνῶ στῆς γῆς ἐκείνη
Τὴν ἄκρη ἂν ζούσες δὲ θὰ σ' ἔξερε κανένας.
Κάλλιο χρουσάφι σπῆτι μου νὰ μὴν ὑπάρχη,
Μηδὲ γλυκύτερὰ νὰ ψάλλω ἀπ' τὸν Ὀρφέα
Τὸ κάθε μου καλὸ πασίγνωστο ἂν δὲ γίνετ.
Κ' εἶπα για τοὺς κόπους μου τόσα, τί ἐστὶ πρώτῃ
Τὸ θέλησες νὰ παραχγοῦμε μετὰ λόγια;
Μὰ ὅσα για τοὺς βασιλικούς μου γάμους εἶπες
Θὰ σοῦ πρωταποδείξω, ἐγὼ σοφὸς πῶς εἶμουν,
Ἦστερὰ μετρημένος, και κατόπι φίλος
Και τῶν παιδιῶν μου και δικός σου ἀπὸ τοὺς πρώτους,
Μόνο ἦσυχῃ ἄκου: Φεύγοντας ἀπὸ τὰ μέρη
Τῆς Ἰωλκίς σὰν ἦρθα ἐδῶ, μαζί τραβιῶντας
Συμφορὴς ἀβάσταχτες, τί καλύτερο ἔλλο
Μποροῦσα νὰ ἔρω ἐγὼ, παρὰ ὁ καταδιωχμένος
Γυναίκα μου νὰ πάρω τὴ Βασιλοπούλα;
Ὅχι, ὅπως ἀπ' τὴ ζήλια σου τὸ λές, μισῶντας
Ἔσένανε και ξεπαρμένος ἀπ' τὸν πόθον
Ἄλλη γυναίκα νὰπολάψω, οὔτε γιατί ἔχω
Τόση βία πολύτεκνος νὰ γίνω' ἐτούτα
Ποῦ ἀπόχτησα μ' ἀκοῦν και δὲν παραπονιέμαι.
Παρὰ ἐπαντρεύτηκα για νὰ καλοπερνοῦμε
Και νὰ μὴ ζοῦμε στέρημένοι, ἐπειδὴ ξέρω
Πῶς τοῦ φτωχοῦ δὲν ἀπομένει οὔτ' ἕνας φίλος.
Κι ὅπως ἐγὼ, βασιλικά και τὰ παιδιὰ μου
Νὰν τὰναθρέψω και νὰ ζῆσω εὐτυχημένος
Σὰν βασιλόπουλα κ' ἐκεῖν' ἀφοῦ θὰ ζοῦνε,
Ἰσόνομα μετὰ παιδιὰ ποῦ θάποχτήσω.
Γιατί ἄλλα τέκνα ἐστὶ νὰ κἀνης τί τὰ θέλεις;
Ἐνῶ ἐγὼ μετὰ παιδιὰ τὰ νέα θὰ ὠφελήσω
Τὰ πρώτῃ μου' λοιπὸν κακὰ ἔχω λογαριάσει;
Ἄν δὲν ἐζήλευες, ποτὲ δὲ θάβλες ὄχι.
Μὰ εἰσαπτε στενοκέφαλος τόσο οἱ γυναίκες
Ποῦ ὅσο περνᾶτε μὲν τὸν ἄντρα ταιριασμένοι
Νομιζετε πῶς ὄλα τάχετε' μ' ἂν τύχει

ΑΠΟ ΤΑ «ΓΡΑΜΜΑΤΑ» ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΠΩΣ ΤΟΝ ΥΠΟΔΕΧΤΗΚΑΝ ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΟ

Ἴδε τὸ ἔαρ τὸ καλὸν πάλιν ἐπανατέλλει.

Στὰ χίλια ἑκατὸ και στὰ χίλιζ διακόσια τόσα, μέσα στο Βυζάντιο, στὴν ἐποχὴ τῶν Τζέτζηδων και τῶν Μανασσήδων, ὁ δεκαπεντασύλλαβος εἶτανε γεννημένος και μεγαλωμένος εἶτανε, εἶταν ὅ,τι και τώρα εἶναι. Αἰῶνες ἢ ζωὴ του μετροῦσε. Ἄστραφτε και βροντοῦσε στὰ τραγοῦδια τοῦ κόσμου. Εἶχε ξεπλωθῆ και στοὺς στίχους τῶν γραμματισμένων. Ἡ νέα μετρικὴ πρόβαλε, φυσικᾶ, ἀπὸ τὴ νέα γλώσσα. Τὸ πιὸ χεροπιαστὸ σημάδι τοῦ χαμοῦ τῆς παλιάς γλώσσας εἶτανε ποῦ χάθησαν τὰ μακρὰ και τὰ βραχέα. Μόλις ἔλειψαν ἀπὸ τὴ γλώσσα μας τὰ μακρὰ και τὰ βραχέα, ἔλειψαν

μαζί τους και ἡ ἀρχαία μετρικὴ. Ἄλλοιῶτικα προφύρονταν τὰ λόγια' ὄχι πὰ μελωδικὰ σὰν πρῶτα, μὰ ρυθμικά. Ἡ ποιητικὴ τέχνη αὐτοπροαίρετα και ὀδηγημένη ἀπὸ τῶν πραγμάτων, καθὼς λέμε, τὴ δύναμη, ἀγκαλιόσε τὸ νέο εἶδος τῆς ρυθμοτεχνίας, ὄχι πὰ τῆς προσορδιακῆς ἢ τῆς χρονικῆς: οἱ μετρολόγοι μας τουνικὴ και λογικὴ τὴν ὀνομάζουν τὴ νέα μετρικὴ μας. Ἡ ποιητικὴ τέχνη πῆγε και αὐτὴ πρὸς τὴ ζωὴ. Κ' εἶτα γεννήθηκε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ὁ στίχος μας ὁ ἔθνικός, ὁ πιὸ συνηθισμένος και πιὸ μεταχειρισμένος και πιὸ γνωρίμος, χαϊδεμα ταῦτιού μας, ὁ δεκαπεντασύλλαβος. Ταῦτι δὲν καταλάβαινε για στίχο, εἶτα μήτε και ἡ καρδιά μπορούσε νὰ συγκινηθῆ ἀπὸ ρυθμούς ἀρχαίους, δηλαδὲ νεκρούς, καθὼς εἶναι ὁ στίχος:

Οὐ φησι χρῆναι τοὺς νέους ἀσκαῖν, ἐγὼ δὲ φημί.

Ταῦτι καταλάβαινε για στίχο τὸ ρυθμὸ ὅταν εἶτα τοῦ ξετυλίγονταν:

Ἴδε, τὸ ἔαρ τὸ καλὸν πάλιν ἐπανατέλλει.

Τέτοια δὲν εἶτανε και ἡ γνώμη τοῦ δασκαλισμοῦ στὰ χίλια ἑκατὸ και στὰ χίλια διακόσια τόσα, μέσα στο Βυζάντιο, στὴν ἐποχὴ τῶν Τζέτζηδων και τῶν Μανασσήδων. Πῶς αὐτὸς νὰναγνωρίσῃ τῶν πραγμάτων τὴ δύναμη, πῶς νὰ φανῆ στὴν ἀλήθεια ὑπάκουος, πῶς νὰ χαρῆ μετὰ τὴ ζωὴ, πῶς νὰ θάψῃ τοὺς νεκρούς, και πῶς νὰ μὴ τοὺς περιτριφυρῆ στὸν ἥλιον, βρυκολά-

κους! Ὁ δεκαπεντασύλλαβος, καθὼς εἶπαμε, ζοῦσε και ἀνθίζε, και τίποτε δὲν τοῦ ἔλειπε, παρὰ μιὰ ποίηση δυνατὴ και σοφὴ, ποῦ θάρχονταν κ' ἐκείνη, ἀγάγια ἀγάγια πάντα, ἀνίσως και δὲν τῆς ἔφραζαν πάντα τὸ δρόμο οἱ δάσκαλοι.

Εἶταν ὁ νέος μας ὁ στίχος ὅπως εἶναι και τώρα ἡ νέα μας γλώσσα. Και στήσανε τότε οἱ δάσκαλοι τοῦ ζωντανοῦ στίχου τὸν ἴδιο πόλεμο ποῦ τώρα ἔχουμε στημένο τῆς ζωντανῆς γλώσσας. Ὁ δεκαπεντασύλλαβος ἀγράφος ὅσο ποῦ κελαιδοῦσε στοῦ μεγάλου τοῦ λαοῦ, μονάχα, τὸ στόμα, οἱ λογιώτατοι κάνανε πῶς δὲν τὸν προσέχουν, καταφρονετικώτατα. Ὅμως ἡ ἀνάγκη βιάζει, και σέρνει ἢ ζωὴ. Και νὰ ποῦ ἀρχισαν τὸ δεκαπεντασύλλαβο νὰ τονε μεταχειρίζωνται και γραμματισμένοι, και οἱ δάσκαλοι ἀκόμα οἱ ἴδιοι. (Ἀπαράλλαχτα ὅπως γίνεται μετὰ τὴ γλώσσα μας). Ὁ λογιωτατισμός τὰ χρειάστηκε. Ὁ λογιωτατισμὸς θύμωσε και φρένιασε. Και νὰ ὁ ἔθνικός μας στίχος σκυλοβρίζεται, συκοφαντικὰ ἀναφέρεται, στιγματίζεται μετὰ ὀνόματ' ἀτιμωτικᾶ. Ὁ τόσο πολυγράφος ὅσο και πεζολόγος στιχογράφος Τζέτζης δὲ βρίσκει κανένα ρυθμὸ και κάλλος κανένα στὴν τουνικὴ ποίηση. Κι ὅς ἀναγκάζεται κι αὐτὸς νὰ καταφύγῃ στὴ νέα μετρικὴ. Εἶναι για τοῦ λόγου του ἢ νέα Μοῦσα «Μοῦσα ἀγυρτίς, ἢ τὴν εὐρυθμον τῶν ποδῶν οὐ τρεαῖ βᾶσιν, πάσας τε μισεῖ διχρόνους και

Και σ'εσ παραξέει κάποια συμφορά την κλίση,
Και τ'α πι' ωφελιμώτερα θερρείτ' ενάντια.
Κάλλιο ναποχτούσαμε τ'α παιδι' απ' άλλοιθε
Και να μην είχε γεννηθ'η γυναίκα, τότες
Κακό κανένα δε θα γνώριζαν οι άνθρωποι.

ΧΟΡΟΣ:

Ίσωνα, τ'α λόγια σου είν' ωμοροστολισμένα
Μ' αθέλητά μου σου τ'ο λiew και μάθε το από μένα,
Πώς τ'η γυναίκα αφίνοντας δεν έχεις δικαιο ένα.

ΜΗΔΕΙΑ:

Σ'ε πολλά με τούς πολλούς βέβαια δεν ταιριάζω.
Λαιπόν, θαρρώ ενός άδικου, που επλάστη λόγια
Περίτεχνα να λήη, του άξιζ' η τιμωρία
Μεγάλη, γιατί ξέροντας πώς με τ'η γλώσσα
Τ'άδικα μπορεί να εύλογοσκεπάζη, θάρρος
Να κακουργή έχει, μά σοφός πολύ δεν είνε.

Έτσι και τώρα εσύ μην έρχεσαι με γλώσσα
Τορνευμένη να μου είπης επιδέξιους λόγους,
Γιατί ένας λόγος μου μπορεί να σε βουδάνη
Συ αν δεν είσουν δολερός, να με καταφέρης
Πριν του γάμου σου έπρεπε, δίχως ναν τ'ο κρύβης.

ΙΑΣΩΝΑΣ:

«Καλά θα κίνης» βέβαια θάλλεγες, άμα
Σου πρόλεγα τ'ο γάμο μου, άφ' ούτε τώρα
Τ'η μακριασμένη σου καρδιά δεν πραγματικάζεις.

ΜΗΔΕΙΑ:

Δε σ'ε κρατούσ' έταυτο' αλλά στα γεραιά σου
Γυναίκα νάχης βάρβαρη ντροπή σου τώχης!

ΙΑΣΩΝΑΣ:

Βάλ' το στί νου σου τ'ο λοιπόν, πώς δεν επήρα
Του Βασιλέα τ'η θυγατέρα, που έχω τώρα,
Γιατ' ήθελα γυναίκα' αλλά να σώσω εσένα
Κι, όπως σου είπ', αδελφικ να δώσω τ'ων παιδιών μου
Έγγονους Βασιλεία, θεμέλιο του σπιτιού μου.

ΜΗΔΕΙΑ:

Άς λείψ' η εύτυχι' αν θάν' αιτία λύπης,
Κι άς λείψη ο πλούτος τ'ην καρδιά μου αν φαρμα-
[κώσει.

ΙΑΣΩΝΑΣ:

Γιά να φανής πιο μυαλωμένη, παρακάλει
Να μη νομίζης τ'α καλά, πώς φέρουν λύπη,
Κ' η εύτυχησμένη, δύστυχη να λές πώς είσαι.

ΜΗΔΕΙΑ:

Περιγέλα' άφου ηύρες συ να καλοπεράσης,
Ένω εγώ παντέρμη φεύγω άποδιωχμένη!

ΙΑΣΩΝΑΣ:

Σ' ήθελες και τ'άπαθας'μ' άλλον μην τ'α βάζης.

ΜΗΔΕΙΑ:

Μήπως γιατί σ' επρόδωσα κι άλλον επήρα;

ΙΑΣΩΝΑΣ:

Γιατί έβλαστήμαες τρομερά τούς Βασιλείδες.

ΜΗΔΕΙΑ:

Κ' έλο τ'ο σπιτικό σου βλαστημάω και τώρα!

ΙΑΣΩΝΑΣ:

Δε θα καθήσω εδω να στήσω δικαστήριο
Για τόσα λόγια' μόνο αν θές για τ'α παιδικά σου
"Η και για σένα πριν ξενητευτής είπες μου
Χρήματα να σου δώσω" άφθονα, ε, τι θέλεις.
Και γράμματα να σε καλοδεχτούνε οι έδικοί μου
Φίλοι' κι αν δεν τ'α θές, χαϊμένα τάχεις'
Μ' αν πάψεις τούς θυμούς πιά, καρδιαμένη βγαίνεις.

ΜΗΔΕΙΑ:

Μήτε σημόνουμε δικούς σου φίλους' μήτε
Και τ'ο παραμικρό δεχόμαστε από σένα'
Γιατί τ'α δώρα τ'ων κακών δεν τριμερίζουν.

ΙΑΣΩΝΑΣ:

Κ' εγώ λοιπόν μαρτύρουμε τούς άθανάτους,
Πώς θέλοντας με κάθε τρόπο να βοηθήσω
Σένα και τ'α παιδικά, δε στέργεις τάγαθά μου,
Ένω καταφρονάς τούς φίλους μου από πείσμα'
Γι' αυτό τ'α τρισευρότερα θε να τραβήξης.

(Φεύγει)

ΜΗΔΕΙΑ: (ένω φεύγει ο Ίάσωνας)

Καιρός να πάς' γιατί σε συνπαίρνει ο πόθος
Μακρυ' απ' τ'ης νιούμφης τ'ο στί: ενόσω μένεις'
Τρέχα στις χαρές σου' ο θεός γιατ' ίσως θέλει:
Έτσι που εσύ παντρεύεσαι να μετανοιώσης.

ΧΟΡΟΣ:

Στροφή:

Πολλές οι Άγάπες σαν έρθουν
Παλληκαρικά και δόξα διώχνουν.
Μά η Άφροδίτη πραγμαλή
Σαν έρθει, άλλη Θεά καλή
Χαριτωμένη δεν είν' άλλη'
Ποτέ, ω ποτέ, θεά μεγάλη,
Άπ' τ'α χρυσά σου τ'α δοξάρια
Βαμμένη στην επιθυμία
Σαίτ' αλάθευτη, ούτε μιά,
Μη ρίξης μου στα φυλλοκάρδια.

Αντιστροφή:

Σκέπη μου άς είνε η έντροπή,
Πανόριο δώρο τ'ων θεών'
Κ' η Άφροδίτη η τρομερή
Ποτέ άς μη ρίχνει τ'ων θυμών
Μαλλώματα κι άχόρταγες
Φιλονικίες πληρόντας
Μ' άλλου συντρόφου επιθυμιά

ης παντρεμένης τ'ην καρδιά'
Παρά, τιμώντας χωριστά,
Τάντρόγενα τ'α ταιριασμένα,
Να τ'α βοηθήη στοχαστικά,
Να ζούνε πάντ' αγαπημένα.

Στροφή:

Πατρίδα μου, σπιτάκι μου, άμποτες
Ξενητευμένη να μη καταντήσω'
Ζωή άνυπόφορη κι άπέραντη
Βαρυοστενάζοντας να ζήσω'
Θάνατος, να σφαλίση ο θάνατος
Τ'α μάτια μου πριν δούνε τέτοια μέρα:
Να χωριστής απ' τ'ην πατρίδα σου
Δεν είνε συμφορά μεγαλειτέρα.

Αντιστροφή:

Τ'ο είδαμε με τ'α μάτια μας, δεν μάς τ'ο είπαν άλλες
"Αν και συ τόσες έπαθες συμφορές μεγάλες,
Κανείς δε σε συμπόνεσε φίλος σου είτε ξένος!
Έτσι άμποτε ναφρασιτ'η παρκαταμένος
Τόσο εύκολα ο άχάριστος, που αφίνει τούς δικούς του
Πριν με τ'ης σκέψης τ'ο κλειδί διάπλατ' ανοίξη ο νους
[του.

Ποτέ ένας τέτοιος, φίλος μου δε θάνε αγαπημένος.

ΑΙΓΕΑΣ:

Χαίρε, Μήδεια! πιο καλό χειρισμό άλλο
Δεν ξέρει ο άνθρωπος να χαίρεται τούς φίλους.

ΜΗΔΕΙΑ:

Χαίρε ω χαίρ' Αίγεα και συ, σοφού πατέρα
Του Πανδίανα παιδί, ως εδω από πούλθεσ;

ΑΙΓΕΑΣ:

Άπό του Φοίβου Άπέλλωνα τ'αρχαίο μαντείο.

ΜΗΔΕΙΑ:

Και πώς στον μαντικό άφαλό τ'ης γ'ης επήγες;

ΑΙΓΕΑΣ:

Να μάθω πώς κι' εγώ βλαστάρη ναποχτήσω.

ΜΗΔΕΙΑ:

Για τ'ο θεό, χωρίς παιδικά ζ'ης ως τ'α τώρα;

ΑΙΓΕΑΣ:

Άτεκνος να ζήσω κάποιος θεός τ'ο θέλει.

ΜΗΔΕΙΑ:

Ένω είσαι παντρεμένος η χωρίς γυναίκα;

ΑΙΓΕΑΣ:

Άνύπαντρος δεν είμαι.

ΜΗΔΕΙΑ:

Και τί σου είπε ο Φοίβος;

ΑΙΓΕΑΣ:

Του καθενός ο νους δεν τ'α καταλαβαίνει.

(άκολουθεί)

τριχρόνου», και δεν ακολουθαί κανένα κανόνα, και δεν
έχει καμιά τέχνη. Και ο βαθυστόχαστος Βυζαντινός,
μυρολογώντας τα χαμένα μυριαγαπημένα του δίχρονα
και τρίχρονα, σπαραχτικά ξεφωνίζει:

Ούτω τ'ο καλόν εξαπέτη τ'ου βίου,
Ούτω κατεκράτησεν η χυδαιότης!

Καθώς και τώρα με τ'ο ζήτημα τ'ης γλώσσας, έτσι
και τότε με τ'ο ζήτημα τ'ου στίχου, οι σχολαστικοί
μας δείχνουν πώς τ'α πράγματα τ'α βλέπουν πάντα από
τ'ην άνάποδη.

Δεν αισθάνονται τ'ο μάγεμα τ'ης ιδέας τ'ου θαμπο-
χαράζει και άγάλια άγάλια ξεδιπλώνεται. Τ'ην άλή-
θεια τ'η νομίζουν κοίμα εκεί που είν' ευεργέτημα, και
σημάδι καταστροφής, εκεί που είναι ζωής άρχή. Τ'α
άρχαία συντέλεσαν ε,τι γραμμένο τούς εΐτανε να συν-
τελέσουν. Κάμανε και ξεκάμαν. Και περνάνε και με
τ'ην άράδα πιάνουν τόν τόπο τους τ'α νέα, άπλερα
άκόμα, που άκόμα δεν έκαμαν ε,τι πρέπει να κάμουν,
άλλα που γι' αυτό ίσα ίσα έρχονται' για να κατορθώ-
σουν κ' εκείνα ε,τι τούς είναι διωρισμένο. Γι' αυτό πρέ-
πει τ'ην άγκαλιά μας να τ'ην ανοίξουμε προς τ'α και-
νούρια, που δεν έγιναν άκόμα, που δεν περάσανε, μα
που γίνοντ' όλοένα και γι' αυτό ζήτησε τ'η βοήθεια
μας. Έτσι και η νέα γλώσσα, έτσι και ο νέος στίχος.
Ίσα ίσα γιατί η καλή γλώσσα έδωκε κάθε τι που

είχε να δώση με τούς μεγάλους της λογοπλέχτες, και
παι, ήρθε και η σειρά τ'ης νέας. Γι' αυτό ήρθε η νέα
γλώσσα, παρθένα, χωρίς τέχνη, και χωρίς λογοτέχνης,
για να μάς δώση τ'ην τέχνη και να μάς παρουσιάση
τούς λογοτέχνης όπως πρέπει, με τόν καιρό και με τόν
τρόπο που άρμόζει για να τούς αιστανόμαστε και να
τούς νοούμε. Έτσι και ο καινούριος ο στίχος' μαζί
με τ'ο τραγούδι' έτοιμος να δεχτ'η τ'ην άρμονία τ'η με-
γαλόπνοη. Πρώτα η κερήθρα' ύστερα τ'ο μέλι. Καρ-
διές, γυρίστε προς αυτόν. Χέρια, δουλεύτε εκείνον. Ο
άρχατος, νεκρός' αλλά ζ'η τ'ο παιδί του, ο νέος. Να
τονέ θρέψουμε, να τόν αναθρέψουμε, να τόν πλατύ-
νουμε, να τόν καλλιεργήσουμε. Γι' αυτό ήρθε απ' άρ-
χ'ης, χωρίς μεγάλους ποιητές, για να τούς γεννήση
στην ώρα τους. Άπλαστος άκόμα' άπλαστος, μπορεί
μα τ'ης τέχνης αν δεν έχει άκόμα τ'ην πλαστικότητα,
σταλάζει όμως τ'ης φύσης γύρω του τ'ην δροσεράδα. Ο
άρχατος στίχος—τ'ο είπαμε και τ'ο ξαναείπαμε—νεκρός'
τι κι αν όλότελα δεν είναι πεθαμμένος για τ'ο σοφό που
δύναται με τ'η φαντασία του όπως όπως να ταξιδεύη
και να ξεχνιεται στην περασμένη εποχή, και με τόν
άγωνα τ'ης μελέτης του να εύφραίνεται από τ'ο άρχαίο,
όπως και μπροστά σε κάθε τι που ξεθάφτει ο σοφός;
Νεκρός, για τ'ην καρδιά ενός έθνους που ζυγαρίζει πιο
πολύ κι απ' όλους τούς διαβασμένους. Άλλοίμονο! πώς

να τ'α καταλάβουν αυτά οι Τζέτζηδες και οι Μανασ-
σηδες κάθε καιρού!

Και τ'α όρατα και τ'α μεγάλα μέσα σε μια Πολι-
τεία σαν πολύ δύσκολο να ξεμυτίσουν μέσα από τ'α επί-
σημα και μέσ' από τούς άναγνωρισμένους θεσμούς τ'ης
Πολιτείας αυτής. Έγγραφα εδω και δέκα χρόνια' «Εί-
ναι άληθής ότι ο φροεύτερος έχθρος τ'ης δημοτικής
ποιήσεως, και, κατά συνέπεια, τ'ης έθνικής γλώσσας
είναι τ'ο Σχολείον, εκ τ'ου όποιου άποφοιτ'αμεν συνήθως
άγνοούντες τ'ην άρχαία, κακογραφούντες τ'ην καθαρεύ-
ουσαν, και καταφρονούντες τ'ην μητρικήν γλώσσαν.
Άλλά τ'ου Σχολείου η επίδρασις δεν πρέπει να υπερ-
τιμάται' οι ποιηται δεν άξίζει να τρέμουν τ'ην ένερ-
γειαν αούτου. Ως δεν όφείλει αγαθόν τι εις αούτ'ο η
ποίησις, ούτω και κακόν τι δεν έχει να π'ηθ'εξ αούτου.
Μήπως τ'όν Σολωμόν, τ'όν Μακροβ'αν, τ'όν Πολυλ'αν,
τούς χρεωστούμεν εις τ'α σχολεία μας; Μήπως δύναν-
ται τίποτα τ'α σχολεία και οι σχολαστικοί κατά τ'ου
ρεύματος, τ'ο όποσον φαίνεται σήμερα ρυθμίζον τ'ην
νεοελληνικήν ποίησιν; — Έπερβολική είναι η ένεργός
δύναμις, λέγει που ο άκουσμένος γάλλος ιστορικός
Lavisse, ην άποδίδουν τινές εις τ'ο Σχολείον. Είς όλας
τ'ας χώρας, και εις τ'ην Γερμανίαν άκόμη, υπάρχει εν
τ'η έστία τ'ου Σχολείου πολλή, πολλή τέρα. Έξω τ'ου
Σχολείου γεννώνται αι ιδέαι και να πράγματα, έφ' ών

Ο "ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ :

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. 10.—ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΦΡ. ΧΡ. 10

10 λεπτά τὸ κάθε φύλλο λεπτά 10

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στὴ κεντρικὴ τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμονοίας, Ὑπουργείου Ὁικονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὁ φθαλμιατρεῖς), Σταθμοῦ Ὑπουργείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια) στὸ καπνοπωλεῖο Σαρρῆ (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστία» Γ. Κολάγου.

Ἡ συνδρομὴ του πληρῶνεται μπροστὰ κ' εἶναι γιὰ ἕνα χρόνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ Σ' ΑΥΤΗΝ

Ἐδῶ τὴ στήλη μιλήσαμε τὸν περιορισμένο μῆνα γιὰ τοῦ Γαλανοῦ τὴν παλικαριά. Στὴν ἰδιαλοιοπὸν στήλη ἀξίζει νὰ μιλήσουμε γιὰ τοῦ Ἀντιγαλανοῦ τὸ ἱπποτικώτατο κατόρθωμα.

Ὁ ἀντιγαλανὸς αὐτὸς εἶτανε ναύτης τοῦ Βασ. Ναυτικοῦ κ' ἔλειπε σὲ ταξίδι μὲ τὸ καράβι του. Ὄταν γύρισε στὸν Πειραιᾶ, τὴν περιορισμένη Κυριακὴ, πῆρε ἄδεια ἵπὸ τὸν καπετάνιο του κὶ ἀνέβηκε στὴν Ἀθήνα, τρέχοντας, νὰ φιλήσῃ τὴ γυναικούλα του, μὰ τὴν βρῖκε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἀγαπητικοῦ τῆς. Δυὸ τρία χαστούκια στὸ λεβέντι, μιὰ κλωτσιὰ ἠρωϊκιά στὴν κυρὰ καὶ ἡ ἱστορί' αὐτὴ τέλειωσε δίχως αἱμάτα, στὴ διεύθυνση τῆς Ἀστυνομίας.

— Δὲν τὴν χτύπησα, εἶπε, γιὰ νὰ μὴ λερώσω τὰ χέρια. Μόνο τὴν κλώτσησα.

τοῦτο οὐδεμίαν ἰσχὺν ἀσκει. Τὸ Σχολεῖον δὲν παρήγαγεν οὔτε τὸν Χριστιανισμὸν οὔτε τὴν Ἀναγέννησιν οὔτε τὴν Μεταρρυθμίσειν οὔτε καμμίαν τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἐπαναστάσεων». Καὶ κάπου τώρα ἔβλεπε πῶς καὶ ἡ μεγάλη φιλοσοφικὴ ἀναγέννηση τῆς Γερμανίας, στὰ στενὰ τὰ χρόνια τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνα, ποῦ γλυκοχάραξε μὲ τὸνομα τοῦ Σπινόζα, καὶ ποῦ προετοίμασε καὶ ποῦ ἐπηρέασε τὸ τρανὸ φιλοσοφικὸ καὶ λογοτεχνικὸ ξανάκνισμα τοῦ αἰῶνα ποῦ ἀκολούθησε σ' ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπη, πηγὴ δὲν ἔχει τὸ γερμανικὸ σχολεῖο φύτρως ἔξω ἀπὸ κείνο, καὶ πρῶτα πρῶτα, στὸ κεφάλι ἑνὸς νέου ποιητῆ. Τοῦ Γκαίτε.

Καὶ ἡ νέα ἐθνικὴ μας ποίηση, ποῦ ὡς τὴν ὥρα τίποτε δὲν ἔχουμε στὴν πνευματικὴ μας τῆ ζωὴ, σημαντικώτερο ἀπὸ κείνη, κὶ αὐτὴ δὲ μᾶς ἤθε ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Καὶ ἡ νέα μας ποίηση μιὰς ἐπαναστάσεως εἶναι ἀκριβοθυγατέρα, καθὼς εἶναι καὶ ἡ νέα πατρίδα μας. «Τὸ ξεχωριστὸ σημεῖο ποῦ σφραγίζει τὴν ἐλληνικὴ δημοτικὴ ποίηση, λέει κάποιος ἄλλος ἱστορικός, ὁ Λάμπρος ὁ δικὸς μας στὸ γαλλικὸ γραμμένο πρόλογο τοῦ βιβλίου του, (Collection de Romans Grecs) εἶναι σημεῖο ἐπαναστατικὸ. Ἡ ἐθνικὴ ποίηση γεννήθηκε στὸν Ἰππόδρομο, καὶ στοὺς μεγάλους δρόμους κοντὰ, στὰ κρῶσινα περὰ τοῦ Κράτους, σὰ νᾶθελε νὰ περιγε-

* Ἐφημερίδα Ἰανουαρίου τοῦ 1892

Κὶ ὅταν ἡ γυναίκα του, τρομασμένη ἀπὸ τὰ κατορθώματα τῆς ἐταιρίας Γαλανοῦ-Γιαννακοῦ, ἔβαλε τῆς φωνὲς καὶ ζήτησε βοήθεια, ὁ παλικαρὸς ναύτης τῆς εἶπε χαμογελῶντας :

— Γιατί φωνάζεις μωρὴ; Φοβάσαι μήπως σὲ σκοτώσω; Θάμουνε γιὰ τὰ σίδερα ἂν τόκανα. Ἀφοῦ δὲ σοῦ ἀρέσω ἴγώ, πῆγαινε νὰ βρεῖς τὸν ἐραστή σου!

Ὁ Γαλανός, μὲ δὲς τᾶκουσε αὐτό, θάναγούλιασε μέσα στὴ φυλακὴ ποῦ πλερώνει τὰ ἐπίχειρα τῆς τιμῆς του καὶ δὲν θὰ δέχτηκε μὲ κανέναν τρόπο νὰ ναυαγορίσει τὸ ναῦτη γιὰ συνάδερφο. Τὸ ἴδιο θάκαναν κὶ ὄσοι ὕστερ' ἀπὸ τὸ Γαλανὸ κατόρθωμα δὲν ἔδωκαν τὸν κόρακα, μὰ τὴν ἀγρία φωνή: Νὰ τὴν φωνεῖεις!

Μερικοὶ ὄμως ποῦ τὴν λογαριάζουσε ἀλλιώτικα τὴν τιμὴ καὶ τὴν παλικαριὰ τὴν θέλουσε ἀληθινὴ παλικαριὰ κὶ ὄχι στοίγγαλα κακουμούτσουνη κ' αἱματοδιψασμένη, θὰ φώναξαν μ' ἐνθουσιασμὸ :

— Νὰ κ' ἕνας ἀντρας ποῦ ξέρει νὰ τελειώνει τῆς δουλιές του ἀντρίκια καὶ τίμια! Ἄλλοίμονο ἂν ἡ τιμὴ σ' αὐτόνε τὸν κόσμο βασιτιότανε μονάχι μὲ τὴ μέθοδο τοῦ Γαλανοῦ!

ΤΟΠΑΜΕ

κ' εἶνε. Ὁ κ. Στάης καταδέχτηκε νὰ προφυλακιστεῖ. Μονάχι ὁ βλοσυρὸς ποῦ βιάστηκε λίγο. Δὲν εἶτανε καὶ τόσο ἀνάγκη, ἀφοῦ τὰ κακουργαδικεῖα μάλιστα τὸν ἄλλο μῆνα θέρχινῆσαν.

Ὁ κ. Στάης ὄμως θέλησε καὶ δῶ νὰ δεῖξει τὴν γενναιοφυχία του. Μπράβο του! Μονάχι θὰ τότε παρκαλέσουμε, ἂ μᾶς δίνει τὴν ἀδεια, ὅσον καιρὸ βαστήξει ἡ προφυλακιστὴ του νὰ παίζει καλὰ τὸν ρόλο τοῦ προφυλακισμένου καὶ νὰ μὴν ἀνακατεῖται σὲ ξένες δουλιές.

Ἦτανε λ.χ. καμιά ἀνάγκη νὰ πεῖ κὶ αὐτὸς τὴ γνώμη του γιὰ τὴν περίφημη σύμβαση τῆς Βιομηχανικῆς;

ΣΗΜΕΡΑ

τὸ πρῶν γίνεται στὸ νεκροταφεῖο τὸ μνημόσυνο τοῦ Γιάννη Καμπύση. Τὸ μνημόσυνο θὰ γίνῃ στὸν καινούριο τάφο ποῦ σκεπάζει ἀπὸ χιτῆς τὰ κόκαλά του καὶ ποῦ ὁ ἀσθητος πόνος τῆς μάνας του τὸν ἔστησε.

Ὁ Καμπύσης δὲν εἶτανε οὔτε τσαρλατάνος πολιτικός, οὔτε χαρμαφοχῆς τραπεζίτης γιὰ νὰ τραβήξει

σήμερα κόσμο στὸ μνημόσυνο του. Ἦτανε ποιητὴς ποῦ λίγοι τὸν νοῶσαν κ' οἱ λίγοι αὐτὸν, ἐλπίζουμε, νὰ μὴ βαρυνθῶσι σήμερα τὸ πρῶν νὰ πᾶνε στὸ νεκροταφεῖο νὰ παρηγορήσουν τὴ μάνα τὴν ἀπαρηγόρητη, νὰ δοῦνε καὶ τὸν τάφο τοῦ ὀγλύπτης Θ. Θωμόπουλος μὲ περισσὴ τέχνη κ' ἐμπνευσὴ ποιητῆ τότε δούλεψε.

Κὶ αὐτὸ τὸ χαρακτηριστικὸ: Ἡ «Ἀκρόπλη» τῆς Πέμπτης γράφοντας γιὰ τὸ μνημόσυνο ἀρχίνησε ἔτσι: «Μὲ λίγα λόγια, ἀφοῦ δὲν μποροῦμε περισσότερα, τὴν Κυριακὴ τὸ πρῶν κτλ.»

Βλέπετε, δὲ μπερὴ νὰ γράφει κανένας περισσότερα γιὰ τὸν Καμπύση γιὰτ' εἶτανε δημοτικιστὴς!!! Μὴ χειρότερα!

Ὁ «Νουμάς» θὰ κάνει στᾶλλα φύλλα φιλολογικὸ μνημόσυνο τοῦ Καμπύση δημοσιεύοντας τὴν πρῶτη καὶ μὲνι πράξη ἀπὸ τὸ ἀνεκδοτὸ δράμα του, τοῦς «Λεκαπανοῦς».

ΒΡΕΘΗΚΕ

μὴ ψαροθέση καὶ γιὰ τὸν Βερούκι. Ὁ κ. Λομπάρδος τότε διόρισε ἐπιμελητὴ στὸ Πρακτικὸ Δῶκειο μ' ἑκατὸ πενήντα δραχμὲς τὸ μῆνα μιστό. Σπολλάτη!

Ὁ καημένος ὁ Βερούκιος, ἐργαζομένων τὸν κ. Ὑπουργό, μᾶς παρακάλεσε νὰ τὸνε παινέψουμε. Μ' ἐυχάριστησῃ τὸ κάνουμε. Μπράβο του! Μὲ τὸν διορισμὸ τοῦ Βερούκιος ἐξαγνίστηκε γιὰ δέκα ἀδικίες μεταθέσεις πούκανε. Πόσους ὄμως διορισμοὺς σὰν κὶ αὐτόνε πρέπει νὰ κάνει γιὰ νὰ ἐξαγνιστεῖ γιὰ ὄλες τῆς ἀδικίες ποῦ στὴ καμποῦρα τῶν φτωχῶν δασκάλων ἔκανε;

ΜΑΣ ΓΡΑΦΟΥΝ

ἀπὸ τὴν Πόλη κατὶ διπλωματικὸ παράξενο ποῦ σὰς τὸ λέμε γιὰ νὰ γελάσετε.

Ὁ πρῶτος διερμηνέας τῆς Πρεσβείας μας κ. Δελαγραμμάτης πῆγε, λένε, στὴν ἐφορεία τῶν σχολείων ἐκεῖ καὶ μ' ὄλη τὴ διπλωματικὴ πόζα του ἀπαίτησε νὰ παυθοῦνε μερικοὶ δασκάλοι ποῦ ἀκολουθοῦν τὴ δημοτικὴ.

Ἡ ἐφορεία γέλασε κ' ἕνας ἀπ' τοὺς πρῶτους δασκάλους καταδέχτηκε νὰ παραγγεῖλει στὸν κ. Διερμηνέα πῶς μὲ τέτοιους στενοκέφαλους διπλωμάτες! ὄχι μόνο τὴ Μακεδονία χάνουμε, μὰ καὶ τὴν Ἀθήνα θὰ μᾶς πάρουν οἱ Βούλγαροι καμιά μέρα!

Ἡ παραγγελιὰ αὐτὴ δὲ χρειάζεται κὶ ἄλλα σκόλια.

λάση καὶ σὰ νᾶθελε νὰ τὴν πεισματώσῃ τὴν Ἐκκλησία, τὸ Σχολεῖο, τὴ Βασιλεία, καὶ σὰ νᾶθελε νᾶντισταθῆ τοῦ ἀφέντη τοῦ βάρβαρου».

Καὶ ὄμως ὁ βάρβαρος αὐτὸς ἀφέντης, ὁ σωστὸ βάρβαρος, γιὰτὶ τυφλὸς καὶ κουφὸς ἔστειλε πρὸς τὴ ζωὴ καὶ πρὸς τὴν καλλονή, καὶ μοναχὰ τοῦ ἔφτανε τὸ κρυφὸ καμῆρι πῶς τάχα εἶναι ἰσα ὀλόγια τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς σοφίας ὁ κληρονόμος, κάθε φορὰ ποῦ ἀπαντοῦσε γύρω του κάποιον ἀγνώρι ἀπὸ ζωὴ καὶ ἀπὸ καλλονή, τὰ χειροτονοῦσε βάρβαρα ἐκεῖνα, καὶ τὰ συκοφαντοῦσε, καὶ τοὺς ἀρνοῦνταν ἰσα ἰσα τὰ ξεχωριστὰ τοὺς γνωρίσματα. Κ' ἔτσι τὴ νέα μας μετρικὴ τὴ φώναζαν οἱ σοφοὶ στὸ Βυζάντιο «ἐκβαρβαρώσιν τῆς μετρικῆς». Κ' ἔτσι τὸν καλομετρημένον δεκαπεντασύλλαβο στίχο, τὸν ἔλεγαν ἄμετρο στίχο, καθὼς δὲν ἀναγνώριζαν μέτρα μήτε στὴν ἐκκλησιαστικὴ ποίηση, τὴν ποίηση τοῦ μεγάλου Ρωμανοῦ καὶ τῶν ἄλλων, γιὰτὶ κ' ἐκείνης οἱ ρυθμοί, ἀντίθετα πρὸς τοὺς ἀρχαίους, εἶτανε τανικοί, νέοι.

Καὶ κατὶ τι χειρότερο ἀκόμα, ποῦ φῶς φανερὰ μᾶς παρασταίνει πῶς μιὰ ψυχὴ ἀδερφώνει καὶ πῶς ἕνα σῆσθημα δίνει τοὺς Βυζαντινοὺς λογιώτατους τῆς Πόλης στὰ χίλια ἑκατὸ καὶ στὰ χίλια διακόσια τόσα μὲ τοὺς Βυζαντινοὺς λογιώτατους τῆς Ἀθήνας στὰ χίλια ἐννιάκοσια τόσα. Ὁ δεκαπεντασύλλαβος στίχος εἶχε

τότε ὄνομα πολιτικός. Καὶ μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ γνωρίζεται ἰσα μὲ σήμερα. Καὶ καθένας θὰ στοχαζέται πῶς πολιτικός στίχος, ἀπλούστατα καὶ ἀκαθηματικώτατα, θὰ εἶναι κατὶ τι ἰσοδύναμο, καὶ τίποτ' ἄλλο, μὲ τὸ ὄνομα «δημοτικός» καὶ «λαϊκός», καὶ ὑποψία δὲ θὰ βάλῃ πῶς ἔτσι τὸν ἔλεγαν τὸν ἐθνικὸ μας τὸ στίχο οἱ βυζαντινοὶ γιὰ νὰ τὸν πομπέψουν καὶ γιὰ νὰ τὸν καταχωνιάσουν, σημαδεύοντάς τον μὲ τὸ πυρωμένο σίδερο τῆς ἀτιμίας. Γιατὶ στίχος πολιτικός θὰ πῆ στίχος ἐσοχισμένος, στίχος ἐξευτελισμένος, στίχος δημόσιος, ὅπως οἱ δημόσιες εἶναι. Κατὶ ἀσύγκριτα τονισμένον καὶ πιὸ πολὺ βαρὺ ἀπὸ τὸν καταφρονετικὸ χρωματισμὸ ποῦ δίνει τώρα κὶ ὁ πιὸ ἀσήμαντος τοῦ λογιωτατισμοῦ λιμοκοντόρος κάθε φορὰ ποῦ μιλεῖ γιὰ τὴν μαλλιαρὴ τὴ γλώσσα τάχα, γιὰ τὴν ζωντανὴ τὴ γλώσσα. Ἀκούστε τὸν Ζαμπέλιο: «Ὁ Λάγγιος νομίζει ὅτι ἐκλήθη πολιτικός ὁ στίχος αὐτός, ὡς λαϊκὸς καὶ τοῖς πᾶσι κοινός, καὶ ὡς ἂν τις εἴποι ἐκπεπονημένος, ἐπειδὴ πολιτικὴν ἑκάλουον τὴν πόρνην οἱ Βυζαντινοὶ, καὶ πολιτικὸν ὕφος τὸ χυδαῖον. Ἡ γνώμη τοῦ Λαγγίου φαίνεται πιθανωτέρα, ὅταν μάλιστα προσεξωμεν εἰς τὴν ἀκραν περιφρόνησιν, ἐν ἣ περιτετραμμένα παρὰ τῶν τότε διδασκάλων ἦσαν πάντα ἀδιακρίτως τὰ γεννήματα τῆς δημόδους εὐφίας, ὥστε καὶ ἀποφεύγειν τοῦ ὀνομάσαι

Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Το φύλλο της άλλης Κυριακής θα βγει δωδεκάσελιδο με μία επιστημονική μελέτη του κ. Κ. Θεοτόκη «Σανσκριτική και Καθαρεύουσα».

Από το ίδιο φύλλο, καθώς λέμε και παραπάνου θαρχινήσουμε και τους «Λεκαπηλούς» του Καμπύση.

Το δράμ' αυτό τ' έγραψε για συνέχεια της «Μικρής Αννας Κούβλεϊ» και δυστυχώς μόνο τη πρώτη πράξη πρόφτασε να τελειώσει. Το δράμα γίνεται στην εποχή του πολέμου.

Το παράσημο της Γαλλικής Ακαδημίας που πήρε ο κ. Πάπ είναι σαν τα διπλώματα που δίνουν τα ξένα Πανεπιστήμια στους Ανατολίτες: Bon pour l' Orient.

Μονάχα η «Ακρόπολη» και την εύχριστοσύμη—πρόσεξε στη μελέτη του Σπηλιωτάκη και δημοσίεψε στο φύλλο της περασμένης Κυριακής τάκλουθα :

«Ο «Νουμάς» το εβδομαδιαίον όργανον των δημοτικιστών αναδημοσιεύει εδώ και κάμποσες μέρες μία περιπούδαστη πολιτική μελέτη του πρώην ύπουργού Σπηλιωτάκη. Ο τίτλος της είναι «Εύνα Ρωμής» κ' έτυπώθη στο 1882. Πρέπει να τη διαβάσουν όλοι Ρωμιοί. Πιθανόν άργότερα να γράψουμε κάτι έκτενέστερον γι αυτή».

Περιμένουμε αυτό το έκτενέστερον αν και δεν υπάρχει καμιά ελπίδα να ζυγησούνε και μ' αυτό οι Ρωμιοί.

Για τις άμαρτίες μας είπε κι ο βλοημένος Μεντζικώφ πως το γιαούρτι κάνει μεγάλο καλό κ' έμποδίζει ναρθούνε γρήγορα τα γερατεία.

Γράψανε τόσα σαχλοχρονολογήματα πάνω σ' αυτή την παράξενη θεωρία του οι Αθηναίοι χρονολογικοί που στάληθαι καπάντησε δω και μπρος το γιαούρτι να θεωρείται το άθιόστερο φαί.

«Περί γλώσσης Σιαϊς» επιγράφεται η καινούρια φιλολογική έπιφυλλάδα του Σπύρου Αναστασιάδη που θα την άρχινήσουμε ύστερ' από ένα δυό φύλλα.

Ο κ. Σιαϊς τόσο θα ένθουσιαστεί μ' αυτή που θα τόμολογήσει πως ό άγώνας του για την καθαρεύουσα είναι παρόμοιος με την περιφημη «Περί δυου οικίας» δίκη.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΙΔΑ

(Συνέχεια)

Νομίζει κανείς ότι το δημοτικό μας τραγούδι είναι ένα άβυσσο γλυκοκοιμιστικό και κρυσταλλένιο ρυάκι, που βγαίνει από τα σπλάχνα ενός βουνού που είναι κατάρυτο από τρυφερά όλοπράσινα πευκάκια, εκεί κοντά στη θάλασσα.

* Η άρχή του στο 108 φύλλο του «Νουμά».

αυτά» *

Τά ίδια άπάνω κάτω μας ιστορίζει και ο γάλλος μεσαιωνολόγος Gidel (N. Etudes de litterature neogrecque). Μας λέει: μόλις φάνηκε ό δεκαπεντασύλλαβος, ό πολλός κόσμος τον άγάπησε: οι σοφάδες τον άντιπάθησαν. Οι άπλοι τον ύποδέχτηκαν σαν το καταλληλό όργανο που θα παρσάταιναν με κείνο πιο άκοπα τη συγκίνησή τους. Οι σοφοί τονέ στραβοκοίταζαν σαν κάτι τι άμαστολό και κολασμένο, σαν είδος στίχου έξευτελισμένου από τους άγράμματους και του όχλου τους άκαμάτηδες. Δεν έμεινε βρισίδι και δεν έλειψε κατάρυ που να μ'ήν τη φάρτωσαν του δυστυχισ-

* Σ. Ζημεπέλιου. «Βυζαντινά Μελέται» σελ. 635. Και τι δεν άπόφευγαν να όνομάσουν! Κοντά στα ζωντανά όνόματα που για χυδαία τάποστρέφονταν, και τα πιο σημαντικά γεγονότα, πολλές φορές, γιατί δε θα τα ώργονταν να γίνουν όπως γίναν. Έτσι νεώτεροι ιστοριογράφοι, σαν το γάλλο Schlumberger, πόσες φορές δεν άναγκάστηκαν να τρέξουν σε ξένους χρονολογούς, σε άραβες και σε άρμένηδες, για να ξεδιαλύνουνε σπουδαίατάτα της βυζαντινης ιστορίας, που οι βυζαντινοί δεν ταναφέρουν. Όμως πρέπει να σημειώσω εδώ πως ό Ψυχάρης (Essais de Grammaire historique Neogrecque) νομίζει κάπως ύπερβολική τη γνώμη πως όλότατα την καταφρονούσανε οι Βυζαντινοί τη γλώσσα που ύστερα έγινε η νέα μας γλώσσα. Φέρνει παραδείγματα και τον Ψελλό.

Κοιτάξετε με τι τρόπο—δεν πρέπει να πούμε τέχνη εδώ—μεταβαίνουν οι στίχοι του παρακάτω από την έννοια κλάψε με μάννα μου την αύγή εις την λαφίνα που γιαυτόν λείε το τραγούδι:

Κλάψε με μάνναμ' κλάψε με τη νύχτα με φεγγάρι και την αύγή με τη δροσιά ως που να δώση ό ήλιος, να βγούν τάλαφα στις βοσκές, να βγούν οι λαφοπούλες... και μία λαφίνα ταπεινή δεν πάει κοντά τις άλλες, δλο τ' άπόσκια περπατεί, τ' άπόξερβα άγναντεύει.

Η λαφίνα (ή λαφίτσα, όπως την άκουσα στον Μοριά), καθώς και ό Αϊτός που κρατούσε στα νύχια του το κεφάλι του άντρειωμένου, συμβουρίζουν την Ελλάδα, καθώς λένε πολλοί, και την έθνική μας άναγέννηση. Όπως δήποτε είναι από τα καλύτερά μας έθνικά τραγούδια, που δεν έχουνε σχέση με την γυναικεία άγάπη, αλλά έκφράζουνε μόνο άηληλό.

Η Λαφίνα, λένε, ότι είναι η Ελλάδα του 1770, ή όποια έκκαμε μία έξεργερση ύστερα από τόσα χρόνια σκλαβιάς: κέταράχθηκε η Ρούμελη κι ό Μοριάς και τα νησιά μας με τον Άνδρούτσο, τον Κατωήνη, τους Μανιάτες, τους Ψαριανούς, κέπειτα πνίγηκε η έξεργερση στο αίμα της.

Ίδετε πως έκφράζεται ό βαθύς πόνος της μητέρας αυτής που ζητούσε τάπόσκια και θλιβερά μέρη μ' ένα στίχο:

Κι όπου εύρη γάργερνο νερό, θολώναι και το πίνει.

Άλλά ποιός είναι ό πόνος της;

Χρόνια πολλά έκκαμε στείρα χωρίς έλαφι: και τέλος όταν έγέννησε το πρώτο της έλαφάκι, έβγήκε ό βασιλιάς να λαφοκνηγήσει.

Τό είδε, που ήτα όμορφο περισσότερο από τάλλα, ρίχνει και το ακοτώνει...

Κοντά στον πλούτη των άλλων χαρισμάτων των δημοτικών μας τραγουδιών, πόσα δεν έχει να είπη κανείς για τους έπαυδούς και τα γυροίματά τους.

Τίποτε δεν έγραψε ό Γ. Βιζυηνός (Βαλλίσματα. Είκ. Έστία 1894) γι' αυτή, περισσά έγραψε για τα ξένα.

Οι έρωδοί είναι άμίμητοι και άξιοι πολλής μελέτης, προσαρμύζονται θαυμάσια στα τσαλιόματα των χορών.

Τά Ήπειρωτικά τραγούδια έχουνε θησαυρό έπαυδού: και γεννούν την ιδέα, ότι ό δεκαπεντασύλλαβος στίχος μας πιθανόν να μ'ήν είναι ό τετραμέτρος ίαμβικός, αλλά ένας όκτασύλλαβος με τον έπωδό του, ή ότι μπορεί να έγινε κι' απ' τις δυό αυτές προελεύσεις.

Τέλος μία από τις μεγαλύτερες Έθνικός άνάγκες

πρέπει να θεωρείται ή έκδοση όλων των τραγουδιών μας εις ένα corpus από τον κ. Πολίτην, που με άγάπη και έπιστήμη τα έχει συμμαζώξει (καθώς δείχνουν τα τραγούδια των Κολοκοτρωναιών στην έκδοση του Γέρω-Κολοκοτρώνη από την Έστία).

Τά τραγούδια, επειδή ή ποιήσή μας βρίσκεται σε ζώωση, έπρεπε να προηγηθούνε των παροιμιών και να μη φηγουάρη στη βιβλιοθήκη Μαρσαλή ό Στρατής ό Καλολίχειρος.

Μία ματιά και θα ιδί κανείς γιατί δεν έχουμε Έθνική λογογραφία και τέχνη. Δεν γνωρίζουμε καλά καλά και τα στοιχεία της ζωής που περνά δέκα κοντά εκατομμύρια Έλληνομύς.

Αν δε μ'ήν κανείς π. χ. στο πλακοσκεπασμένο σπίτι του Ρουμελιώτη και ζήσε κοντά του, αν δεν άγναντέψη απ' τα πεζούλια του νησιώτη τα ξηνητεμένα κεράδια που έρχονται, πως θα γράψη, αν όχι κάτι ουσιαστικό και σοβαρό, τουλάχιστο μία εικόνα, ένα χαρακτήρα, τέλος μία κορνίζα στην ψυχή του έργου του; Πολύ περισσότερα που μπορεί και αυτή ή ψυχή του έργου του να παρή από την Έλληνική βίη, τον άγνό, που υπάρχει ακόμη σε μέρη της πετρίδας μας άδιάφορα και γεμάτα ποιήση.

Αυτή τη στιγμή μου έρχεται στη φαντασία το Κρυφό Σχολειό του Γύζη, αυτού που έκκαμε μία θαυμασία άρχή στην έθνική ζωγραφική Έργασία. Κατά δυστυχία μόνο ό Ράλλης τον άκολουθεί.

Όσο μελετά κανείς την πατρίδα μας, τόσο βρίσκει στοιχεία άχρησιμοποίητα και άγνωστα που ένθαρρύνουνε τον έργατη του πνεύματος και τον πατριώτη. Γιατί για την μέση και νέα Ελλάδα έχει επικρατήσει χονδρικός σε όλα τα ζητήματα, έννεκα της πολιτικής μας καταστάσεως της σημερινής, πολύ κακή ιδέα και βλέπει κανείς τον ξένον μόλις του είπης ότι είσαι Έλληνας να σου άρχίζει έναν ύμνο για την άρχαιότητα, που σημαίνει ότι έσένα σε βρίζει γιατί δε λείε για σένα, αλλά ξεφεύγει να μ'ή αναγκαστή να είπη τις κακίες του πεποιθήσεις.

Κίμεις οι ίδιοι που άκούμε όλοένα ότι ρήμαζε η Ελλάδα με τις πυρκαϊές των δασών, είμαστε άπελπισμένοι και νομίζουμε ότι δεν έμεινε τίποτε πιά και δεν κάνουμε ένα περίπατο ως την Πεντέλη, που μόνο ό Κρυστάλλης, που ήξευρε τι θα είπη ώραίο βουνό, έπικασε να την τραγουδήση, ένα περίπατο ως την Δελεία, ως το Πέραμα, άπέναντι απ' τον Ναύσταθμο, ως τον Πόρο, ως το Σούνιο, αλλά κλεινόμαστε στο Νέο Φάληρο.

Απ' τον ύπνον αυτόν θα μας βγάλη ή μελέτη της

σμένου στίχου που τραγουδούσε με κείνον του δρόμου ή Μούσα, ή βρωμογόνυκια!

Και τα όμοια της εποχής εκείνης με την τωρινή πάνε ακόμα παραπέρα.

Τό να μ'ή θελής βήμα να κάμης μπροστά, έχει μία τέτοια άρνηση κάποιου λόγου, κάποιου χαρακτήρα, και κάποιου κάπου μπορεί και κάποιου όμορμιά. Μήπως δεν έχει και ό άσάλευτος κάτι ίερατικό έπίσημο, και μπορεί και μια χάρη που να σε θυμίζει επί τέλους το Βολταίρο, που δεν ήθελε να τραβήξη για τη Ρώμη, κ' έλεγε πως προτιμότερο του είν' ένα καλό βιβλίο απ' όλα τάμφιθέατρα και τις θριαμβευτικές άψιδες; Τό να κάθεται ακούνητος από έρωτα, ως είναι και άνόητος, προς τα περασμένα, μπορεί και να μας συγκινήση τέλος πάντων. Μά τό να πολεμάς, από δω κι από καί μ' ένα βήμα σημειωτό, να ταιριάζης τάταιριαστα, ό,τι κρατιέται καρφωμένο, με ό,τι λαχταρίζει φτερωτό, σε να είναι πιο κοντόφωτο και πιο άστόχαστο κάτι ή πολύ παιδιάτικο ή άνήθικο. Είναι κάποιος συμβιβασμός άσυμβιβαστος με τη σκέψη και με τη γνώση, χωρίς άγώνα και χωρίς ιδέα, κάτι που φαίνεται πως καθιερώνει σε μία πλατειά άντιληψη και σ' ένα έλεύτερο μεταχείρισμα των ιδεών την πρόοδο και την άνεξίθηρσκειά' όμως πραγματικά κάτι εύκολο και κούφιο και άσκοπο, που φέρνει προς το άμορφο και προς τό άπρο-

χώρητο. Παράδειγμα οι όπαδοί μιας τάχα συμβιβαστικής ιδέας τώρα με το γλωσσικό τό ζήτημα, που τάχα όμοια κάνουν πως περιφρονούν και τα άρχαία και τα νέα, και την άκρα καθαρεύουσα και την άκρα δημοτική, και πιστεύουν πως ήύραν τρόπο να μαγερεύουν τα καθαρεύοντα με τη μουσαράδα της δημοτικής και τη δημοτική με το άφρόγαλα της καθαρεύουσας. Έτσι και στον καιρό που πολεμούσαν άλύπητα τηνέα μας στιχουργική βρίσκονταν κ' εκείνοι που τάχα κοίταζαν να τα παντρέψουν τάρατα μέτρα με τα νέα, τους άνιέρους τόνους του δεκαπεντασύλλαβου με τους πανιέρους χρόνους, με τα μακρά και τα βραχεία της άρχαίας ρυθμικής. Φαίνεται πως τους άντιπροσωπεύει αυτός ό γραμματικός Μάξιμος Πλανουδης (από τα 1200 ως τα 1310 ή ζωή του), σε κάποιον του διάλογο προς κάποιον μαθητή του Νεόφρον. Μέσα εκεί ψέλνει και ό Πλανουδης τον αναβαλλόμενο του «πολιτικού», τού στίχου του όρφανού από κάθε ρυθμό κι από κάθε χάρη, και για τούτο και άνάξιο να ύπάρχη. Έν τούτοις ό άνθρώπος άναγκάζεται να όμολογήση πως ό στίχος αυτός ύπάρχει και πως τό μαχαίρι της σοφίας του δε φτάνει να του κόψη την άτιμη ζωή. Και άνεξίτικα τότε και χριστιανικώτατα συμβουλεύει τό μαθητή του Νεόφρον να τα συμβιβάζη τά πράγματα, και να μαστορεύη στίχους που μαζί να είναι και άρχαίοι και νέοι στίχους που

πατριδίας μας να ξυπνήσουμε έμεις πρώτοι και μη περιμένουμε να μάς βρίσουν, να μάς πούν ληστές, σλαύους, γυμνούς, νόθους, κι απ' αυτό να λάβουμε άφορμή και άφου πούμε δέκα χιλιάδες λόγια στόν άέρα να πάρουμε τό ζήτημα όπως πρέπει και να είπουμε ό,τι πρέπει, θγαζοντας προλήψεις και διαβολές έχθρων.

Κι αλήθεια αρκετές φορές ξυπνήσαμε τούς Έυρωπαϊούς με σοβαρή και καλή έργασία, αλληθινά έθνική. 'Ο Παπαρηγόπουλος υποστηρίζει τήν μεσαιωνική ιστορία μας και δείχνει με τόν Σ. Ζαμπέλιον ότι τό «Βυζαντινισμός» δέν πρέπει να σημαίνει τήν κακοήθεια και τήν μικρολεπτομέρεια και σχολαστικότητα.

'Ο Σάβας μαζεύει τά δημοτικά μας μνημεία και όλη να γνωριστή ή ιστορία μας. 'Ο Λάμπρος παρουσιάζει τόν βιβλιογραφικό πλούτο τών μοναστηριών μας και δείχνει τήν κατάσταση τής μεσαιωνικής μας πατριδίας επί Φράγγων, και λέει ότι τά όνόματα τών ιερών τόπων τής αρχαιότητας, ή 'Ολυμπία, οι Μυκήνες, οι Δελφοί, δέν έγιναν σλαυτικά. 'Ο Πολίτης δείχνει ότι τά τόσα τραγούδια, τού έθνικου μας ήρωα, τού 'Ακρίτα, δέν έχουν προέλευση Σλαυική, καθώς και ό Χατζιδάκης δείχνει ότι τά όνόματα Μυσιράς και Μοριάς είναι 'Ελληνικά και όχι σλαυτικά και δείχνει ακόμη τόν 'Ελληνισμό τών αρχαίων Μακεδόνων, όπως δείχνει ό Καραπίνος τόν 'Ελληνισμό τών αρχαίων 'Ηπειρωτών με τις άνασκαφές τής Δωδώνης και τις 'Ελληνικές επιγραφές τής.

Να, ακόμη προχτές ζύπνισαν στη Γερμανία άπί, μία μελέτη γερμανικά γραμμένη τού λαμπρού νέου Π. Δεκαζου που σπουδάζει Γεωπονικά εκεί, γιατί εκεί μέσα άπόδειχνε με αριθμούς ότι τά γεωργικά μας, μ' όλον ότι έχουν πολλές καταδρομές, όμως έχουν και θάχουν πρόοδο.

Και είναι τόσο εύχαριστο να βλέπη κανείς τούς νέους να έργάζονται με τέτιο ζήλο για να βγάλουν κάτι προλήψεις που έχουν για τό μέλλον μας οι ξένοι και να μαζώνουν στοιχεία απ' τήν 'Ελληνική ζωή και ιστορία με μόχθο και λατρεία, καθώς ό φίλος μου ό Ν. Βέης που δουλεύει με Βενεδικτινού ύπομονή.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ

'Ενα βουνό πολύπτυχο, μεγάλο' στόν όγκο σαν τόν 'Ολυμπο, αλλά χαμηλότερο, με πολλές κοιλάδες και μεγάλα όροπέδια, ένα βουνό εύεργετικό, που στα λιβάδια του ζούν χιλιάδες κοπάδια από διάφορες έπαρχίες, ή 'Οξυά, που τήν λέει ζωγρα-

φισμένη τό τραγούδι, είναι τό κέντρο τής 'Ρούμελης.

'Η Ναυπακτία, ή Δωρίδα, ή Φθιώτιδα, ή Εύρυτανία, αυτήν έχουν σημείο που τελειώνουν και όλες έχουν κοντά τής χωριά: "Αμα άνεβης εκεί πάνω βλέπεις ένα αληθινό πανόραμα. Τό χειμώνα είναι επικίνδυνο πάρα πολύ τό πέρασμά του γιατί ό Βορράς που έρχεται απ' τή Θεσσαλία, εκεί στήνει τόν θρόνο του και σπέρνει δεξιά κι' άριστερά τήν κρύα μάνητά του. 'Αλλά τό καλοκαίρι, τόν 'Ιούλιο, τό μεγάλο αυτό ποιμενικό κέντρο που γεμίζει πρόβατα, είναι μια χαρά. Έμεις δέν περιγράφουμε τίποτε. Παραθέτουμε μόνο τούς στίχους που λένε οι κόρες στους νέους τσομπάνους.

'Εδώ σε τούτα τά μαντριά τά καγγελοπλεγμένα, έδώ βελάζουν πρόβατα, έδώ βελάζουν γίδια, σαν τό μελισσοχέρταρο μοσκοβολά ό τόπος, σαν τά μερμάγια περπατούν, σαν τά μελισσια βοάζουν.

'Η Κυρσοή τής 'Οξυζης λέγεται Σαράνταινα. 'Εκεί, καθώς λένε, πέραγε τό συμπεθερικό, ταράντα άνθρωποι, τούς έκλεισε τό γιόνι, επάγωσαν και πέθαναν όλοι.

ΒΟΙΤΣΑ

'Η Μικρή Παλούκισα είναι ένα χωριό σε μία κοιλάδα τής 'Οξυζης. "Αμα τό είδα μου φάνηκε σαν τήν 'Ελβετία... αν και δέν έχω πάει εκεί. 'Εάν είχε νερά αυτό τό χωριό και δέν γκρεμιζότανε τό μισό από καθίζηση θα έπλησίαζε περισσότερο ή παρομοίωση.

'Από κει κατεβάνεις στη Ζηλίσια ή πώς στη Σιτισία. 'Εδώ τά όνόματα καταλήγουν εις στα, καθώς Λιμνίστα, Ανδρίβιστα, Βιτουψίστα, Βετολίστα και άλλκ.

'Η Στρωμνιανη είναι ένα καχεκτικό χωριουδάκι και τέλος φτάνεις στη Βοϊτσά. 'Εκει έμεινα τις περισσότερες ήμέρες μου και έμελέτησα καλά τόν κόσμο τόν χωρικό, τόν χαρακτήρα του, τούς πόρους του, τις συνήθειες του, τις προλήψεις του.

Βεβαίως στα τέτια χωριά δέν ύπάρχει τίποτε που να σε θέλγη. Μόνο ή μελέτη αυτή για τή γνώση τών δικών μας πραγμάτων και ή επιστήμη σου διασκεδάζουν τις φρικτές ώρες τής μοναξιάς. 'Εκει έμαθα τούς χορούς μας, έμαθα τόσα τραγούδια μας, τόσα παιγνίδια μας. 'Εκει έσανάντησα ανθρώπους που είδαν τό ίερό μας άγώνα. 'Ο γέρο-Μπουσγος που είναι 103 έτών και σκάβει κάθε μέρα στα

χωράφια του, αυτός είχε άδερφούς και γονείς άγωνιστές: ό γέρο-Νάσος, ή γριά Πασίαινα, που μου διηγότανε τήν ιστορία τής Μαρίας Πανηγυτίσσης, έπειδή ένας δικός της, ό Κατσιμήτρος Πασίσης, είχε πάρει τήν άδελφή τής Μαρίας, τήν 'Ελένη. Μου έλεγαν για τόν Δημήτρη Πιά, που έπέθανε τώρα κοντά, ότι έπήγε στόν 'Αλή πασα, αν και ζητούσε να τόν κρεμάση, και σώθηκε με τό θάρρος του. Στού Παφίλη τη 'Ράχη που έβγαινε περίπατο, ένα παιδάκι μου είπε τήν 'Ιστορία τής Γριβίτσας, τού πουλιού αυτού, που ήταν πρώτα βοσκοπούλα και έχασε τά άλογα τής πεθεράς της και μεταμορφώθηκε σε πουλί και τά ζιτζά φωνάζοντας:

"Γρίβα Γρίβα Γρίβα, Ντορη Ντορη, Κοκκίνη".

Σαυτό τό χωριό, που όλοι του σχεδόν οι άντρες έχουνε και άλλο όνομα, ένα χαρακτηριστικό προατσούκλι, μου έμεινε κίτρις ν' άρχίσω τις έντυπώσεις μου αυτές.

Ο ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Πολλές φορές έπαθα στη 'Ρούμελη τήν ακόλουθη ιστορία. Συναντούσα άντρες που είχαν εύγενέστατα χαρακτηριστά, αλληθινά ήποτικά χαρακτηριστικά και έκφραση λεπτή, ήσαν ντυμένοι με φουστανέλλες καλοφτιασμένες, όχι επιδεικτικές, και μιλούσαν λιγν και επιτηχημένα. Κκι ήταν τούς έρωτούσα κάτι και μου έλεγαν δέν τό ξέρουν γιατί είναι χωριάτες, βλάχοι, σάς βεβαιώνω ότι ένόμιζα πώς με κοροϊδούσανε.

'Αλήθεια καταλάβαινες ότι ήσαν άμαθες ένώ στην αρχή ή έψη τους και ή έκφρασή τους δέν σε άφηνε να τό παραδεχτής.

Δέν είναι βέβαια τέτιοι οι περισσότεροι 'Ρουμελιώτες, αλλά πολλούς άντρες βρίσκεις έτσι, που με έκκαμαν να λέω μέσ'ιστό νου μου συχνά. — Πόσο περιζήτητοι και πόσο έκλεχτοί θα ήσαν αυτοί εις τάς πόλεις, αν κιντάν στην ώραία μορφή που έχουν, ήσαν και άναπτυγμένοι και καλοί άνθρωποι!

Οι γυναίκες φαίνονται καλύτερες απ' τούς άντρες, πιο όμορφες, και μία αίτία είναι, ή βαρεία έργασία που κάνουν τούς γηράζει πρόωρα.

'Εν γένει στην 'Ελλάδα παρατηρείται μεγάλη ποικιλία μορφών. 'Ενας τύπος δέν ύπάρχει. Σχεδόν κάθε τμήμα μέχρι έκτάσεως έπαρχίας άκόμη, έχει δικό τους τύπο μορφής, καθώς και κάθε νησί στού Αιγαίου και άλλου.

'Η ποικιλία αυτή παρατηρείται αν πάη κανείς

να κρατάνε σύγκαιρα «ποδών τε μέτρον και τόνων ρυθμόν», δηλονότι: δεκαπεντασύλλαβους με τούς τόνους τούς κανονισμένους και μαζί με τούς πόδας τού παλιού μέτρου που γέννησε, ή που νομιζόνταν τότε πως γέννησε, τό δεκαπεντασύλλαβο. 'Η σκέψη, τόσο έξυπνα φιλιωτική τών αφιλιώτων, θα φάνταζε τότε και σαν ύπαγορευμένη από προδευτικώτατο νου. Και ύπάρχουν και παραδείγματα βυζαντινών στίχων πελεκημένων άντάμα με τήν αρχαία και με τή νέα μετρική, άνάμεσα στα χιλια δυό άνάλογα μωρόσφα παιγνίδια τής βυζαντινης ποιητικής. Μολτατά τήν έφεύρεση τού συμβιβαστικού Μάξιμου Πλανούδη ίδου πως τή χαρακτηρίζει καθηγητής τού Πανεπιστημίου μας από τούς κορυφαίους τής μετρικής επιστήμης: «... Τιαύτα λέγει ό σχολαστικός εκείνος (ό Πλανούδης), μηδόλω αιθανόμενος ότι οι μόν πολιτικοί στίχοι τανάπαλιν ήσαν ζώντες, νεκρά δε τά αρχαία μέτρα αυτού τε και τών συγχρόνων, ό δε συμβιβασμός και ή συνύπαρξις έν τω αυτώ μέτρω άμφοτέρων τών ειδών τής ρυθμοποιίας κατά τά αρχαία δθθεν παραδείγματα, ού μόνον άχρηστος άποβαίνει διά τήν δυσχέρειαν, αλλά και ούδένκ έχει νούν» *

Πιστεω πως θάρηη μια μέρα που και οι Σειμιτέ-

* «Μετρική» Δ. Σειμιτέλου σ. 152.

λοι τής εποχής, άπαράλλαχτα, σαν τό σοφό μετρικό στα χρόνια μας, θα μιλάνε άτάραχα, και χωρίς κανέν' άγώνα συζητητικό, (όπως κανένας κάνει μπροστά σε πράγματα που πιά δε λογαριάζονται για ζήτηματα), θα μιλάνε και για τά γλωσσικά μας τά τωρινά, καθώς μιλάνε τώρα για τά μετρικά παλαιάματα τού βυζαντινού καιρού. Και όμοια θα λένε πως είναι άχρηστος και πως ούδένκ έχει νούν «συμβιβασμός και συνύπαρξις» μέσα στη γλώσσα μας κάποιων στοιχείων που να ταιριαζόνε δε μπορούν και να συνυπάρζουν είναι άδύνατο: γιατί τέτιοι παντρολογήματα δέν κρέμονται μονάχα από τούτων ή εκείνων τών ανθρώπων τις βουλές, τις άγάπες, και τις προσπάθειες, μα χρειάζεται, πρώτ' απ' όλα, να μη στέκωνται πολέμια σε κάποιους νόμους μεγάλους που κυβερνάνε τά φυσικά και τά ήθικά έδώ κάτω.

Τάχα θα πέραση πολύς καιρός ακόμα, αιώνας τάχα ακόμα μάς χρειάζονται, για να φωτίση τής γλωσσικής ιδέας τό φώς κάθε νου, κ' εκείνους που σφιχτά σκαρφαλωμένοι κρατιούνται από τούς σκεθρωμένους τοίχους τών περασμένων, και κιντυνέουν κάτω απ' αυτούς ναπομείνουν πλακωμένοι, και πάντα τελευταίοι φωτίζονται; Δέν μπορώ τώρα να τό ξέρω, κοντόβλεπος καθώς είμαι πεζογράφος, και δέν αισθάνομαι τήν ώρα ταύτη να με συνεπαίρηη προφητική νουή. Και όμως βλέπω

κάτι: βλέπω μέσα σ' ένα θαμποφεζίμο, που μάς μνησεί τό ξημέρωμα, βλέπω μέσα στού χειμώνα όλανθισμένες τις μυγαλιές τής 'Ιδέας. Μπορεί ακόμα ή φουρτούνα να φουάξη άπάνω τους, και να τους κάψουν οι βοριάδες τις φτωχούλες τις άμυγαλιές. Και τί μ' αυτό; Στα ξεψυχίσματα ό χειμώνας. Καιρίς κ' έμεις να τραγουδήσουμε τόν παλιό τό στίχο, καινούριο δίνοντάς του νόημα:

"Ίδε τό έαρ τό καλόν πάλιν επανατέλλει.

1903.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ
ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ
ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82
ΑΒΞΗΤΑΙ 3—5 Μ. Μ.